

S. AUR. AUGUSTINI

HIPPONENSIS EPISCOPI

CONTRA

EPISTOLAM PARMENIANI

LIBRI TRES ¹.

LIBER I.

Occurrit criminationibus et injustis Parmeniani contra Catholicos querelis; ostenditque Christianos principes pro officio ac jure suo pœnas ad coërcendos hæreticos et schismaticos recte constituere.

I. MULTA quidem alias adversus Donatistas, pro viribus quas Deus præbet, partim scribendo, partim etiam tractando disserui: nunc autem quoniam incidit in manus nostras Parmeniani quondam episcopi eorum quædam epistola, quæ scribitur ad Tichonium, hominem quidem et acri ingenio præditum, et uberi eloquio, sed tamen Donatistam, cum eum arbitraretur in hoc errare, quod ille verum coactus est confiteri; placuit petentibus, imo jubentibus fratribus, ut hic eidem Parmeniani epistolæ responderem, propter quædam maxime quæ de Scripturis testimonia non sicut accipienda sunt, accipit. Ticho-

¹ Scripti circiter annum Christi 400. Vide *Retract.* lib. II, cap. 17.

nus enim omnibus sanctarum paginarum vocibus circumtus evigilavit, et vidit Ecclesiam Dei toto orbe diffusam, sicut de illa tanto ante per corda et ora sanctorum prævisum atque prædictum est. Quo percepto suscepit adversus ipsos suos demonstrare et asserere, nullius hominis quamvis sceleratum et immane peccatum præscribere promissis Dei, nec id agere quorumlibet intra Ecclesiam constitutorum quamlibet impietatem, ut fides Dei de Ecclesia futura et diffundenda usque ad terminos orbis terræ, quæ in promissis Patrum retenta et nunc exhibita est, evacuetur. Hoc ergo Tichonius cum vehementer copioseque dissereret, et ora contradicentium multis et magnis ac manifestis sanctarum Scripturarum testimoniis oppilaret; non vidit quod consequenter videndum fuit, illos videlicet in Africa Christianos pertinere ad Ecclesiam toto orbe diffusam, qui utique non istis ab ejusdem orbis communionem atque unitate se junctis, sed ipsi orbi terrarum per communionem connecterentur. Parmenianus autem cæterique Donatistæ viderunt hoc esse consequens, et maluerunt suscipere obstinatissimum animum adversus apertissimam veritatem quam Tichonius asserebat, quam ea concessa superari ab Africanis Ecclesiis, quæ illius unitatis quam Tichonius asserbat, communionem gauderent, unde se isti separassent. Et Parmenianus quidem primo eum per epistolam velut corrigendum putavit: postea vero ex concilio eorum perhibet damnatum. Epistolæ itaque Parmeniani, quam scripsit ad Tichonium, reprehendens eum, quod Ecclesiam prædicaret toto orbe diffusam, et admonens ne facere auderet, hoc Opere statuimus respondere.

II. Illud itaque primum videamus, quale sit: « Quod Gallos et Hispanos et Italos et eorum socios, quos utique totum orbem vult intelligi, traditoribus Africanis

commercio scelerum et societate criminum dicit esse consimiles. » Homini enim de Scripturis sanctis proferenti tam multa et tam ingentia documenta, ipse sine documentis loquitur et vult nihil probans credi sibi, invitans cum videlicet ad imitationem sui, quia et ipse quibusdam coëpiscopis suis contra tot Ecclesias per tantam latitudinem terrarum omnium constitutas, non nisi loquentibus credidit. Qua credulitate quid magis temerarium reperiri potest? « Dicit enim legatione functos quosdam, sicut ipse asserit, fidelissimos testes, ad easdem venisse provincias, deinde geminato adventu sanctissimorum, sicut ipse dicit, Domini sacerdotum, dilucide, plenius ac verius publicata esse quæ obijciunt; » homo putans sibi magis credi debere quam Deo. Profert Tichonius divini Testamenti tonitrua, quod factum est in promissione Abrahamæ, et in promissione Isaac et Jacob, quorum se Deum testatur dicens: « Ego sum Deus Abraham, Deus » Isaac, et Deus Jacob, hoc nomen est mihi in æternum¹. » Et iste opponit narrationes consacerdotum suorum. Quid dictum est ad Abraham? « In semine tuo benedicentur omnes gentes². » Quid dictum est ad Isaac? « Et benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, pro eo quod audivit Abraham pater tuus vocem meam³. » Quid dictum est ad Jacob? « Ego sum Deus Abraham patris tui, et Deus Isaac, ne timeas. Terram enim supra quam tu dormis, tibi dabo et semini tuo: et erit semen tuum sicut arena terræ, et replebitur in mare et in Africum et in Aquilonem et in Orientem; et benedicentur in te omnes tribus terræ, et in semine tuo⁴. » Ne autem de Judæis dictum putent: quid sit semen Abrahamæ, in quo dictum est benedicendas omnes gentes,

¹ Exod. III, 6. — ² Gen. XII, 3, et XVIII, 18. — ³ Id. XXVI, 4. — ⁴ Id. XXVIII, 13, 14.

exponat Apostolus. « Abrahæ, inquit, dictæ sunt pro-
» missiones et semini ejus : non dicit : Et seminibus,
» tanquam in multis ; sed tanquam in uno : Et semini tuo,
» quod est Christus¹. » In Christo ergo omnes gentes be-
nedictionem habituras, tanta auctoritate promissum est,
tanta exhibitum veritate, et contradicunt qui se Chris-
tianos dici volunt. Et contra hoc quid opponunt ? « Le-
gatione, ait, functi quidam fidelissimi testes ad easdem
provincias venerunt : dein geminato adventu sanctissimo-
rum Domini sacerdotum, dilucide, plenius ac verius est
publicatum. » Quid, quæso te, quid per ipsos fideles
testes, quos vultis Deo esse fideliores, quid publicatum
est ? An quia per Afros traditores semen Abrahæ, quod
est Christus, non est permissum pervenire usque ad om-
nes gentes, et ibi exaruit quo pervenerat ? Dicite jam
collegis vestris magis credendum esse quam testamento
Dei : et hoc dicentes, ipsum testamentum vos a flamma
conservasse gloriamini, quod lingua delere conamini.

III. Sed eligat quisque quod placet ; et si contra cœ-
lestia fulgura mendacii terreni fumus aliquid prævalet,
dimisso cœlo evanescat in ventos. Si enim Parmenianus
cathedræ suæ non faveret, magis eligeret Scripturæ Dei
credere quam collegis suis. Deus enim dicit ad Jacob :
« Non relinquam te, donec faciam quæ locutus sum te-
» cum². » Istos autem multo est utique credibilibus, quia
jam justo judicio fuerant improbati, ad sociandum com-
munionem in illis partibus, ubi jam Deus complebat
quod promiserat Patribus, non esse admissos, et prop-
terea de sanctis sacerdotibus Dei, a quibus recipi non
meruerant, jactasse talia, quibus infirmos animos de-
ceptarum a se plebium falsis rumoribus agitent, et te-
mere credulas mentes superbia sui nominis irretitas, ab

¹ Galat. III, 16. — ² Gen. XXVIII, 15.

orbis terrarum pace disrumperent. Quid hac stultitia,
imovero dementia reperitur insanius ? In tot gentibus
orbis terrarum et ex magna parte complevit Deus et adhuc
complet, donec ad omnes omnino veniat, quod promisit,
qui dixit : « Non relinquam te, donec faciam quæ locu-
» tus sum tecum. » Et isti jam credunt nuntiantibus non
impleri quæ promisit Deus, et ideo ex partibus terrarum
in quibus jam impletum erat, periisse Abrahæ semen,
quod est Christus, et evacuatias promissiones Dei, quia
ipsi non sunt admissi ad eorum communionem, apud
quos hoc jam retinebat orbis impletum. Et non eis dicitur :
« Solus Deus verax, omnis autem homo mendax¹ : »
de vestro ista dicitis : « Qui loquitur mendacium, de suo
» loquitur² : » vos ergo sicut homines mentimini, quia
sicut homines irascimini. Non eis hoc dicitur, sed in-
super creditur eis, de orbe terrarum, quem possidere
jam coeperat, periisse Christum. Et qui hoc credunt,
cum impudenter dicerent : Christiani sumus ; audent
dicere : Nos soli sumus.

IV. Dicit etiam Parmenianus : « Hinc probari conscie-
leratum fuisse orbem terrarum criminibus traditionis, et
aliorum sacrilegiorum ; quia cum multa talia fuerint tem-
pore persecutionis admissa, nulla propterea facta est in
ipsis provinciis separatio populorum. » Quasi fieri non
potuerit, ut partim latuerint mali, neque fuerint accu-
sati, ut possent sine ulla temeritate damnari ; partim
etiam fuerint proditi atque damnati, et quia rebus ma-
nifestis non arguebantur, ab Ecclesiis perturbandis divi-
dendisque cessaverint : atque ita factum sit, ut cum qui-
dam non accusarentur, quædam vero incerta crimina pro
certa pace Deo dimitterentur ; quædam autem ita mani-
festata et convicta damnarentur, ut nullus damnatus pos-

¹ Rom. XII, 4. — ² Joan. VIII, 44.

set simulata innocentia decipere populos, nequaquam unitatis vinculum rumperetur. Neque enim et in Africa fieret hoc tam immane præcisionis malum, nisi magis factio falsa fingentium, quam ratio vera convincentium prævaleret.

V. Legant qui volunt quæ narret, et quibus documentis quam multa persuadeat venerabilis memoriæ Milevitanus episcopus catholicæ communionis Optatus¹, sive de Lucilla pecuniosissima tunc et factiosissima foemina, quam pro Ecclesiæ disciplina sanctus Cæcilianus adhuc diaconus læserat; vel de cæteris factionis ejus consortibus, sive furibus ecclesiastici argenti, sive ad episcopatum se non pervenisse dolentibus, et sibi prælatum Cæcilianum insidiis quibus poterant insectantibus; sive de Numidis episcopis quos ista factio convocaverat ad perniciem Cæciliani, ut illo deposito alter eis ordinaretur. Qui venientes cum primate suo tunc Secundo Tigisitano, et aliis quibus traditionis confessa crimina Secundus ipse donaverat, veluti paci consulens, sicut ecclesiastica Gesta testantur, absentem Cæcilianum sine ulla dilatione diligentioris inquisitionis, nullo responsionis loco servato, traditorem esse censuerunt: ut ei videlicet obsessent absentem traditionis crimina tantummodo objecta, cum sibi metipsis præsentibus confessa donaverint. Ita contra sedentem in cathedra, cui totus orbis Christianus in trasmarinis et longe remotis terris, et in ipsis Africanis gravioribus et adversus ejusmodi fallacias robustioribus communicaret² Ecclesiis, episcopum alterum³ ordinaverunt, ut possent pro suo facto contradicere promissionibus Dei, ne in semine Abrahamæ benedicerentur omnes gentes; ut eas etiam partes orbis terrarum a traditoribus Afris in-

¹ Vide Lib. I. contra Parmenianum. — ² Forte communicabat. — ³ Majorinum.

quinatas dicerent, quæ nec Cæciliani nomen audissent. Insuper etiam contra orbem terrarum, dicentem: Quod civibus tuis objicis, nec cognoscere potui, nec damnare incognitum debui (aut certe quomodo se haberet ejus vita, quam tamen isti de nullo crimine convincerunt, ille tanquam innocens audisset), proferunt testimonium Apostoli dicentis: « Non solum qui faciunt ea, sed etiam » qui consentiunt facientibus⁴. » Parum-ne eis fuit tot et tantos Christianos populos damnare inauditos, nisi etiam contra Apostolum ipsum ejus quidem verba, sed non ejus intellectum depromere auderent? Si enim hoc est consentire malefacientibus, esse cum eis in Ecclesia, consentiebat etiam ipse falsis fratribus², inter quos se periclitari contestabatur, et quos non caste, sed per invidiam sine charitate prædicantes Evangelium, prædicare tamen permittit³. Si autem nihil est aliud consentire malefacientibus, nisi mala facta eorum approbare atque laudare: exemplo Apostoli, orbis terrarum non consentiret criminibus Afrorum, etiamsi ea cognita pro pace Ecclesiæ toleraret; quem tamen ea cognovisse isti non probant, etiamsi vera fuisse probare potuissent.

VI. Frustra itaque dicit Parmenianus: « Damnatos in Africa traditores in consortium damnationis acceptos a provinciis transmarinis. » Hoc enim est quod credere non debemus, ne temeritate sacrilega totum orbem terrarum in Christi unitate fundatum, ex istorum falsa criminatione damnemus, potius quam ex vera Dei promissione diligamus. Quid enim magis credendum est, quod dixit Deus: « In semine tuo benedicentur omnes gentes⁴: » an quod isti dicunt: « In semine traditorum Afrorum maledicuntur omnes gentes: » ut plus valeat quod commi-

¹ Rom. I, 32. — ² 2 Cor. XI, 26. — ³ Philip. I, 15. — ⁴ Gen. XII, 3 XVIII, 18, et XXVI, 4.

sit iniquitas, quam quod pollicita est veritas? Cur ergo non potius credimus, quia illi qui recepti sunt in communionem a provinciis transmarinis, aut innocentes opprimi non potuerunt a calumniatoribus, quod multis documentis probabilius persuaderi potest; aut certe cum convinci non possent, etiamsi mali fuerunt, innocentes crediti, sine ulla suscipientium contaminatione suscepti sunt? Quid, quod etiamsi per malos fratres, quales Apostolus in Ecclesiae unitate toleravit, quales martyr Cyprianus in Epistola de Lapsis gemit¹, si ergo per tales fratres etiam in iudicium numero constitutos, actum esset aliqua pravitate, ut traditores excludi convincique non possent, et christianus orbis simulata eorum innocentia falleretur, nullo modo suam innocentiam perdidisset.

VII. Quod enim de Osio dicunt Cordubensi quondam catholico episcopo, flagitandum est ut probent, non solum talem illum fuisse qualem dicunt, sed quod talis fuerit manifestum illis fuisse quibus eum communicasse asserunt. Hoc enim nisi probaverint, frustra dicunt se scisse qualis fuerit: quia nescientibus obesse non potuit, a quibus se isti innocentibus separando, propter ipsam separationis sacrilegam iniquitatem innocentes esse non possunt. Hoc enim magis credibile est (si tamen Osius ab Hispanis damnatus, a Gallis est absolutus), sic fieri potuisse, ut falsis criminationibus Hispani circumventi, et callida insidiarum fraude decepti, contra innocentem ferrent sententiam, et postea pacifice in humilitate christiana cederent sententiae collegarum, quibus illius innocentia comprobata est, ne pervicaci et animosa perversitate priores suas sententias defendendo, in sacrilegium schismatis, quod omnia scelera supergraditur, caecitate impietatis irruerent: sicut isti miseri fecerunt, et nec

¹ Vide S. Cypriani sermonem de lapsis.

sero saltem toties divisi atque concisi sentiunt quod fecerunt.

VIII. Satis igitur, satisque declarant unde insanabiles facti sunt, videlicet ne sententias suas, quas in absentem Cæcilianum temere protulerunt, condemnare cogentur, si transmarino iudicio, ubi a Cæciliano præsente superati sunt, consideratione veritatis et pacis acquiescerent; majorem reportaturi victoriam, si animositatem humanam saltem post iudicium, quam si hominem in ipso iudicio superarent. Nam illa victoria præcelsior est, et triumpho celsiore plenior, quam si non solum de homine uno victo, sed de universa subjugata civitate referatur, dicente Scriptura: « Melior est qui vincit iram, quam » qui capit civitatem¹. » Illi ergo hominem vincere cupiebant, quos ira vincebat. Et quia hominem vincere nequiverunt, et ab homine et ab ira superati sunt: ab homine, quia in iudicio victi sunt; ab ira, quia nec victi quieverunt, pravissimo corde vel audientes vel legentes Apostoli sententiam dicentis; « Si enim quæ destruxi, hæc iterum » ædifico, prævaricatorem me ipsum constituo². » Quæ verba scilicet si tam sinistro animo ipse Apostolus intelligeret, nec Christianus nec Apostolus fieret, nec prædicator ædificaret Ecclesias, quas persecutor ante destruebat. Nusquam itaque isti se tam aperte indicarunt, cur nec superati corrigi voluerunt, quam cum detestantur Hispanos, quod post sententias suas aliter prolatas collegarum posteriori discussioni iudicioque cesserunt. Quam enim hoc factum est de mansuetudine christiana, tam illud de contentione diabolica: et ideo non mirum, quod ista humilitate pax custodita est, et illa elatione disrupta. Proinde illis recte redditur quod fecerunt. Docuerunt enim talia posteros suos. Nam et Maximianistæ non ob

¹ Prov. xvi, 32. — ² Galat. ii, 18.

aliud trecentorum et decem collegarum suorum, a quibus Primianus¹, quem primo ipsi damnaverunt, innocens iudicatus est, iudicio cedere noluerunt, nisi pro dicta² contumacia sententiam Apostolicam imperitis opponendo, et « dicendo : Si enim quæ destruxi, hæc iterum ædifico, » prævaricatorem me ipsum constituo. » Destruixerant enim centum collegæ Primianum, et eum propterea cum trecentis rursus ædificare noluerunt. Ita cum se cavere fingunt ne hominem ædificent quem destruxerant, se ipsos malo schismaticis sacrilegi destruxerunt

IX. Sed tamen si viveret Parmenianus, non auderet jam reprehendere Hispanos, et eos appellare prævaricatores qui a sententia sua in collegarum sententiam deflexerunt, ne ipse offenderet collegas suos, qui multi Primiano jam a se damnato in melius correcti ad trecentorum concilium transierunt, magis eligentes contra suas proprias venire sententias, quam contra pacem unitatis, etiam in parte Donati. Et maxime Prætextato Assuritano et Feliciano Mustitano parceret Parmenianus, qui etiam damnati a trecentis et decem coepiscopis suis, ad eosdem ipsos a quibus damnati fuerant, studio concordiæ redierunt, et a suis damnatoribus eodem studio sine ullo sui honoris detrimento, pro pace suscepti sunt : nec quisquam rebaptizandos putavit, qui fuerant ab eis foris in schismate baptizati. An forte quia multum displicent Parmeniano qui corrigunt sententias suas, et eos non intelligens quos Apostolus prævaricatores vocat³, detestaretur istos, quia intro redire quam foris remanere maluerunt, et adjunctis

¹ Primianus Parmeniani Carthaginensis Donatistarum episcopi successor damnatus primo fuit a centum episcopis in Cabarsusitano Donatiana partis concilio ; postea autem iudicatus innocens a trecentis-decem episcopis in concilio Bagaitano. Confer sermonem 2. in Psal. 36. n. 19. — ² Forte prodita, id est, manifesta. — ³ Galat. 11, 18.

sibi nonnullis similibus sociis, etiam Parmenianistas crearet, sicut jam multa frustra de isto frusto per totam Africam facta sunt. Sic, sic necesse est, ut minutatim secti concisque dispereant, qui tumorem animositatis suæ Catholicæ pacis sanctissimo vinculo prætulerunt. Neque enim tam timenda sunt quæ comminatur Parmenianus, quam intuenda quæ confitetur.

X. Cum enim diceret : « Per Osium Hispanum adiutorium præstitum Cæciliano, ut ad eorum communionem sanctorum et illibatorum numerus cogeretur, et huic impietati fidem servorum Dei integram restitisse : » ultro fassus est suos ipsos adisse etiam Constantinum, et arbitrio ejus a iudicibus episcopis causam cognitam, quibus præfuit Melchiades¹ Romanæ urbis episcopus. In quo iudicio, sicut ecclesiastica Gesta testantur, quia victi sunt isti et innocens Cæcilianus inventus est, eundem Melchiam crimine traditionis accusant. Quod quæro quomodo cognoverint ? Si enim ante iudicium, non sibi præiudicare debuerunt, ut apud talem iudicem causam agere inciperent, etiam ex præcepto Imperatoris quem ipsi adierant, tale subire iudicium. Si autem post dictam causam prolataque sententiam eum traditorem didicisse perhibent, usque adeo dementes sunt homines, ut contra iudices apud quos victi sunt, victis litigationibus credant ? Et tamen in his omnibus, (quamvis magna temeritate, Italos, Gallos, et Hispanos accusant, relictis cæteris tam multis provinciis atque gentibus, a quibus nefando sacrilegio separati sunt, quibus utique obesse non possent crimina Italarum, Hispanorum, atque Gallorum, etiam si vera dicerentur) : jam cæteras terras cæco more, vel potius furore arguunt, et eis irascuntur : « Quia cum duæ

¹ Varie scriptum occurrit in antiquis codicibus, raro *Melchiades*, frequentius *Miltiades*, aut *Meltiades*, seu *Meletiades*.

partes essent in Africa, una, inquit, traditorum, et altera innocentium, traditores sibi quam innocentes adjungere maluerunt. » Quæ una criminatio brevissime atque verissime ita refellitur, quia cum duas partes audissent esse in Africa, unam traditorum, alteram innocentium, eam innocentem esse crediderunt, quæ causam suam apud vicinos ecclesiasticos iudices obtinuerat. Quapropter illi semper innocentes manserunt, qui nescientes quemadmodum ista in Africa gesta sint, id tamen crediderunt quod pacifice ac religiose credere debuerunt a quibus innocentibus separatio nullo modo innocens esse potuit.

XI. Fatetur etiam Parmenianus ad Arelatense oppidum et episcopos iudices et partes ex Africa convenisse, Cæcilianum scilicet atque Donatistas; ubi omnia suis credidit, cui nihil victi potuerunt nisi de iudicibus conqueri: nec tamen negat rursus eos ad Constantinum venisse; et quia ibi quoque ultimo iudicio superati sunt, etiam ipsum gratia corruptum esse criminatur. Quibus omnis consideratis, qui sine studio partium iudicat, eligat quibus credat, utrum iudicibus sententias proferentibus, an litigatoribus contra quos prolatae sunt, litem finire nolentibus. Certe orbis terrarum iudicibus credidit. Qui autem Donatistis consentiunt, eosque defendunt, fatentur se illis credere qui causam suam, qualiscumque illa fuerint, non potuerunt tamen in transmarinis tot disceptationibus obtinere, et eorum adversus iudices murmura et crimina credula vanitate suscipiunt. Qua in re si innocentes se dicunt, et eos quos superatos scimus: quanto innocentiores sunt qui temere aliquid mali de ipsis iudicibus credere nolunt, de quibus necesse est ut qui victi fuerant conquerantur. Non solum enim qui bonam causam perdidit, de iniquo vel tardo vel negligenti iudice queritur: sed etiam

qui justissime victus est, ea cæcitate de innocente iudice murmurat, qua cæcitate cum innocente adversario litigabat. Quapropter isti non ideo scelerati sunt, quia de omnibus victis nolunt temere aliquid credere: sed ideo quia se furore schismatis præciderunt ab eis innocentibus, qui multo rationabilius nolunt tale aliquid de ipsis iudicibus credere.

XII. Existat enim aliqua illarum partium in nomine Christi nobilissima Ecclesia, ex illis septem, et si placet potissimum Philadelphia¹, quæ de mystico nomine per linguam Græcam fraternam intimat charitatem. Audiamus igitur vocem ejus, nec ejus palea loquatur, sed frumentum. Si ergo dicat istis: Quid in me arguitis, fratres, quid accusatis? Quanto intervallo secundum terrenum locum ab Africa remota sim, partim nosse, partim audire potuistis: quid ibi tunc sive traditores, sive traditorum vel accusatores vel damnatores, sive innocentium vel calumniatores vel oppressores egerint, prorsus ignoro. Sed ille Dominus noster qui emit totum mundum pretio sanguinis sui, cujus sancta commercia Propheta tanto ante cecinit dicens: « Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea: ipsi vero consideraverunt et conspexerunt me, diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem²: » inter nos et vos non spatia constituit vacua et nuda Christianis; implevit hæc omnia sanctificatione nominis sui. In ipso quippe Psalmo passionis, non solum quanti, sed etiam quantum emerit declaratum est: ibi enim paulo post dicitur: « Remiscentur et convertentur ad Dominum » universi fines terræ, et adorabunt in conspectu ejus » universæ patriæ gentium, quoniam ipsius est regnum, » et ipse dominabitur gentium³. » De causa itaque vestra

¹ Apoc. III, 7. — ² Psal. XXI, 17-19. — ³ Ibid. 28, 29.

tunc fortasse cogerer iudicare, si vel vicina essem, vel ita remota, ut inter nos et vos non habitarent alii Christiani eodem nomine signati, eadem unitate pacati. Multæ interjacent patriæ gentium, simul mecum emptæ illius sanguine, in cujus conspectu mecum pariter adorant. Per illas ad me transiit fama de vobis : ipsæ de vicinitate causam vestram examinare potuerunt : quod si non est factum, vos neglexistis ; neque enim neglecti a cæteris, non usque ad nos etiam veniretis : si autem aliquid iudicatum est, date veniam, non audeo vobis superatis temere credere, et iudices vestros eadem temeritate damnare. Accedit hoc aliud, quod me plurimum moveat, quia si vos innocentes oppressi essetis, nos saltem fratres qui nihil vobis nocuimus, amaretis : cum vero nos, qui bene nobis conscii sumus, causam vestram vicinis vestris recto Ecclesiæ jure commissam fuisse, qui coram Deo sciunt quemadmodum iudicaverint, lacerare tamen maledictis et acerbis odiis insectari, et quasi propter vos Christus apud nos hæreditatem suam perdiderit, etiam rebaptizare conamini, quid boni de illa vestra causa sentire poterimus ? Qui enim longe remotissimos fratres temerariis suspicionibus damnare minime dubitatis, quam juste a vicinis vestris damnati fueritis, ostenditis. Cur enim non credam recte damnari potuisse a vicino iudice auditum, qui me fratrem tam longe absentem damnare non dubitat inauditum ; hoc mihi objiciens maximum crimen, quoniam qui præsens esse non potui, eis ad quos causa perducta est iudicibus potius, quam victis litigatoribus credidi ? Quibus iudicibus si non potius credidissem, etiam si illi qui victi sunt innocentes essent, ego innocens esse non possem. Magno enim delicto implicaremur, si cum corda humana non cerneremus, nec disciplinam ecclesiasticam teneremus, cum eis nollemus iudicantibus credere, ultra

quos non potuit causa transire, et per quos potuit ad nos fama percurrere. Ab istis innocentibus impia te direptione¹ discindis, et innocentem te dicis : quod utique si esses, cum videres in Scripturis sanctis messem Domini tui ante ultimam segregationem et ventilationem a zizaniis et palea non posse separari, eligeres potius fortis esse in tolerandis malis, quam impius in deserendis bonis. Cur enim Ecclesiarum per orbem longe remotarum non putamus esse istas, et quam justissimas voces, quas in Philadelphia figuravi ?

XIII. Quin etiam conqueri audet Parmenianus : « Quod eos Constantinus ad campum, id est, ad supplicium duci iussit, » qui victi apud ecclesiasticos iudices, nec apud ipsum quæ dicebant probare potuerunt, et adhuc in sanctæ Ecclesiæ præcisione sacrilego furore ferebantur : « Et hoc eum tanquam immaniter iussisse, Hispano Osio suggerente criminatur : suspicionibus videlicet suis, sicut semper, damnando inauditos. » Quasi vero non humanius ac probabilius alius crediderit Osio tanquam episcopo suggerente potius factum, ut in leniorem coërcitionem, quamvis immanissimi sceleris, id est, sacrilegi schismatis, sententiam flecteret Imperator. Quid enim isti non juste patiuntur, cum ex altissimo Dei præsentis et ad cavendum ignem æternum flagellis talibus admonentis iudicio patiuntur, et merito criminum, et ordine potestatum ? Prius enim probent se non esse hæreticos vel schismaticos, tum demum de indignis poenis suis lividam emittant vocem, tum demum sese audeant cum mali aliquid patiuntur, veritatis martyres dicere. Alioquin si quisquis ab Imperatore vel a iudicibus ab eo missis poenas luit, continuo martyr est, omnes carceres martyribus pleni sunt, omnes catenæ iudiciariæ marty-

¹ Forte direptione.